

מפקד-אוגדה ישראל מל ורמטכ"ל רבין, שרהביטחון משה דיין (עם גנדי), מפקד אוגדה אריק שרון

המלחמה שלפני המלחמה

תוכנית טליק עמדה מול תוכנית אריק, המבוכה הזיתה רבה

עד שבא משה דיין והכריע בין האלטרנטיבות השונות

על כך מבוסס התחבוב הבריטי המסורתי, לקטול את מצביאייהם היותר מפורסמים. אך כדי לדעת מה נעשה באמת, והאם ראוי המפקד לשבח או לגנאי, יש לראות כל קרב כמיקרה פרטי, ולבחון את שעשה בו אותו מפקד לאור נסיבותיו הר מיוחדות. או אפשר כי נזהיר את לומדי-הלקחים שעליו לראות אקט מסויים כדוגמה מובהקת של "לא תעשה", אבל את המפקד המסויים אשר ביצע מעשה זה נשבת, כי בתנאים המיוחדים ההם היה המעשה ה"לא-נכון" הדבר המוצלח ביותר שניתן לעשותו — או ורשם. מן קורא אבקש, כי לאחר הסבר זה שוב לא יראה סתירה בין הביקורת אשר השמיעתי — ואשמיע — ביחס לששת-הימים, לבין תיאורי קרבותיה של אותה מלחמה כקרבות מוצלחים.

החזית העיקרית

חזית המכרעת בששת-הימים — אווירית וקרית קעית — הזיתה חזית הדרום. העוצמה הצבאית הר מצרית הזיתה אז "האוייב העיקרי" (גם שמבחינה גיאור סטרטגית, גיורלה "העיקרית" או "החיונית" לנו הזיתה והינה — המיוזחית).

מבחינה צבאית-מיקצועית היו מיבצעיה-היבשה שבר חזית הדרום חשובים ומרובי-לקחים לעתיד, יותר מאלה שהתנהלו אחר-כך בירושלים, בשומרון וברמה, מפני שהוכרעו כבר בשלבם הראשון, ועוד קודם שהתערב חיל האוויר באורה משמעותי. אין כלל לתאר את המהלכים, כמות שהיו בחזיתות האחרות, בלא מעורבותה הישירה והמכרעת של עוצמת האוויר.

כבר בהקשר ניתוח מערכת קדש עמדנו על כך, כי תוכנית קדש המקורית, קדש 1 הזיתה, לפחות מבחינת תפיסתה האופרטיבית (כלומר, הכל-מערכתית), נכונה וסבירה מן התוכנית שבוצעה — וכפי שבוצעה — לאחר השינויים שחולל בה הרמטכ"ל דאו, משה דיין. אין עדיין חומר גלוי על אורה השפעתו של קדש על תיכר נוני צה"ל ועל פליטותיו המיבצעיות, האופרטיביות וה טאקטיות, לקראת "המלחמה הבאה", אבל יש להניח שהשפעה הזיתה — ולו מטבע הדברים, ומפני שכל דור המפקדים שניחל את ששת-הימים כבר היה ממוקם בתפ קידים בכירים בצה"ל בעת קדש, וגם נטל חלק, כזה או אחר, בתיכנון המיבצע או בביצועו.

כמה שנוגע לתפיסת אופי המלחמה שלאחר "קדש", לא נחלקני הדעות בצה"ל. ברור היה לכל מי כוחות היבשה אשר יכריעו במרחבים הגדולים והחשובים של סיני, יהיו ניידים

בכתבה זו פותח הפרשן הצבאי בנימין עמי דרור בניתוח מלחמת ששת-הימים. במהלך פרק זה ניתח במפורט את הקרבות העיקריים — הן לגופם, הן מבחינת הלקחים לקראת מלחמת יום-הכיפורים.

בסידרה זו משתדל עמידרור לחשוף את השרוים העמוקים יותר להתמוטטות מערכת התפיסות והמושגים של צה"ל ביום-הכיפורים. בהקדמה קבע עמידרור כי ה"מחז"ל המפורסם של יום-הכיפורים מילא רק תפקיד קטן באסון שאירע באותו יום, וכי למעשה היו סיבותיו עמוקות הרבה יותר: אי-התכונות להבחין בכישלונות, מיסוד השגיאות שגרמו לכישלונות אלה, וקידוש תורות-לחימה פסולות ומוטעות לחלוטין, שהפכו לניכסיו-אין-ברזל.

כמו כל המאמרים החתומים ב"העולם הזה", משקף גם מאמר זה את דעתו הבלתי-מצונזרת של הכותב, מובן שהוא לבדו אחראי לה.

מאת בנימין עמידרור

של העוצבות שלנו. בכך גרמה מידת אי-צדק לחלק מן אותם מפקדים שהיו אחראים לביצוע הקרבות הללו. אם האוייב נהג באורה אווילי, אין עלינו להעמיד פנים כאילו הוא המובחר שבצבאות וללחום באוייב דימינוי ולא הריאלי. להיפך: אילו כך היו עושים, ראוי היה לגנותם כמפקדים גרועים.

אילו היה צה"ל צבא שכל מעצביו וקובעי-דרכו בעלי ידע, הבנה וגישה אינטלקטואלית למיקצועם, ניתן היה להימנע מדרך זו ולהסביר, כי יש להבחין בין השיקולים המעשים אשר עושה המפקד כאן ועכשיו, לבין ניתוח אותם מעשים במטרה להפיק מהם מסקנות וללקחים. לצורך האחרון, קיימים קני מידה אובייקטיביים, אשר נתהוו במרוצת ההיסטוריה הצבאית, בצורת "עק רונות המלחמה", או במישור נמוך יותר, ככללי להימה."

לפי הגדרו, נבחן כל קרב לא על פי האוייב המציאותי, אלא כאילו ניצב מולנו אוייב אירי דיאלי, המהונן בכל המעלות, ואיננו עושה אף שגיאה. רק באורה זה יכולים אנו לקבוע אם המעשה הטאקטי הנבחר היה "נכון" או "לא נכון", ואז אפשר שנצא ונתאר ניצחון גרוך מאילו היה כישלון הרוי.

מ ירחמת ששת הימים הזיתה שעתה הגדולה של צה"ל — ודוקא מפני סיבה זו היו טמונים בה זרעיו של אסון עתידי. הניצחון ביוני '67 לא היה מובן מאליו, כחופעת-טבע הכרחית. הוא הושג בכוח היכולת ליישם את פערה-איכות אשר בניינו ובין צבאות-ערב לטובתנו, באורה שכמסתבר התאים ביותר לנסיבות הר ממשיות ששררו אז (עם תוספת לא מעט מול).

צה"ל לא שב באוקטובר '73 עד הישגיו כמלחמה הקודמת — לא מפני שהרבר היה בתיאפשר, אלא בעיקר משום שלחם בשנית את המלחמה הקודמת. אלא שהסעם היה הר אוייב מוכן טוב יותר לקראתה.

אמנם מן המפורסמות היא, שהמנצחים אינם לומדים לקחים, ולכן הם מועדים להיכשל במערכת הבאה. אך הדבר איננו הכרחי, כפי שנוכחנו במלחמת-ששת הימים, שקדם לה ניצחון קדש.

עידן של בורות

ל אחר ניצחנו הגדול ביותר נכנס צה"ל לעידן של שילטון הבורות וההירות — רבים גם טובים תוחמים אותו בבירור לתקופת רמטכ"לותו של חיים בר-לב — בה חנקו, עודנו באיבו, כל צל של ביקורת קפדנית וחסי-פשרות, אשר בילעדיה אין כלל לתאר הסגת ולימוד לקחים או יישומם. צה"ל שקע בביטחון עצמי, שיסודו היעדר ידע והבנה, וטיוחם של סדקים וחילוקי-דעות.

במקום התרעננות מחשבתית ועידוד מיקר ציעויות מעמיקה והרשנות, באו הקפיאה על השמרים ואף התנוונות המהשב, שלא לומר הפתאבות מתגברות. מצב זה התאפשר רק מפני זוהר סינוורו של הניצחון בששת-הימים — וזו הקללה שהזיתה טמונה בכרבתו.

הערה אישית: למרות שטענתי כדברים האלה עוד כמה שנים לפני יום-הכיפורים, אינני יכול להשתבח שהייתי יחיד, או שאחרים לא השמיעו ביקורת חמורה ונוקבת יותר, אבל קולם לא נשמע דיו, ובוודאי שלא הועיל להביא את הר שינוי. במאמץ לעורר תשומת-לב רבה יותר לסכנה (אשר או רק נשקפה, וביום-הכיפורים גם מומשה), ביקרתי בחריפות מפורטת מעט כמה מן הקרבות היותר-מפורס מים של ששת-הימים, וטענתי כי יש לראותם, לצורך לימוד לקחים לעתיד, כמפלגות גמורות. זאת, משום שה ניצחון בתם נגרם עליידי שגיאותיהם ושלומיאליהם של האוייב, יותר מאשר עכח גילויי איכות מיקצועית